

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 9.

LETNIK XXIX.

NARODNI GOSPODAR

**GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.**

V LJUBLJANI, DNE 15. SEPTEMBRA 1928.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA: Dr. Albin Ogris: Premožensko stanje kreditnih in gospodarskih zadrug v Sloveniji koncem 1. 1926. — Dr. J. B.: Posojilnice in čekovni promet z Zvezo. — A. Kralj: Iz celjskega združnega registra. — Prodajne zadruge za jajca. — Lev Tolstoj in združništvo. — Vprašanja in odgovori. — Združništvo. — Gospodarstvo.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 9, I. 1928.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Dobovi, r. z. z. n. z., se vrši 30. septembra 1928 ob 3. uri pop. v posojilničnem prostoru pri Jožefu Megov v Dobovi. Dnevni red: 1. poročilo načelstva. 2. poročilo nadzorstva. 3. potrjenje rač. zaključka za 1. 1927. 4. slučajnosti.

Občni zbor Ljudske posojilnice v Hrastniku, r. z. z. n. z., se vrši dne 4. oktobra 1928 ob 7. uri zv. v njenih uradnih prostorih s sledečim dnevnim redom: 1. čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. odobritev rač. zaključka za 1. 1927. 3. čitanje revizijskega poročila. 4. volitev načelstva in nadzorstva. 5. slučajnosti.

Občni zbor I. žebljarske in železoobrne zadruge v Kropi in Kamnigoric, r. z. z. o. z., se bo vršil v soboto dne 13. oktobra 1928 ob 14. uri na Srednjem mlinu v Kropi z dnevnim redom: 1. čitanje zapisnikov zadnjih dveh občnih zborov. 2. poročilo a) načelstva b) nadzorstva. 3. potrjenje rač. zaključka za 1. 1927/28 in razbremenitev načelstva in nadzorstva. 4. sklepanje o predlogu nadzorstva za razdelitev čistega dobička. 5. sklepanje o obrestovanju deležev za 1. 1927/28. 6. volitev dveh članov nadzorstva. 7. slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice Sv. Peter na Medv. selu, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo dne 30. septembra v župnišču, popoldne ob 3. uri s sporedom: 1. čitanje revizijskega poročila. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. volitev načelstva in nadzorstva. 4. potrdilo rač. zaključka za 1. 1927. 5. slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Podčetrtku, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo dne 30. septembra 1928 ob 3. uri pop. v posojilniških prostorih. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. odobritev rač. zaključka za 1. 1927. 3. poročilo o izvršeni reviziji in ukrepi vsled nje. 4. volitev načelstva in nadzorstva. 5. sprememba pravil. 6. slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Starem trgu ob Kolpi, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo dne 30. septembra v župnišču ob pol 4. uri popoldne. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. poročilo načelstva. 3. poročilo nadzorstva. 4. potrditev rač. zaključka za 1. 1927. 5. slučajnosti.

Občni zbor Lesne zadruge v Starem trgu pri Ložu, r. z. z. o. z., se vrši dne 21. oktobra 1928 v prostorih Kmetijske zadruge ob 3. uri pop. s sledečim sporedom: 1. čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. predložitev računskega zaključka. 4. čitanje revizijskega poročila. 5. sklepanje o likvidaciji. 6. eventualna volitev likvidacijskega odbora. 7. slučajnosti.

V Ljubljani, dne 18. septembra 1928.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12.50 Din.
 Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Dr. Albin Ogris:

Premoženjsko stanje kreditnih in gospodarskih zadrug v Sloveniji koncem I. 1926.

V svoji julijski številki je Narodni Gospodar prinesel v svoji prilogi Statistični pregled poslovanja članic Zadružne zveze v Ljubljani za leto 1926. Tu objavljamo

podoben pregled za vse zadruge v Sloveniji v istem letu. Kastavski okraj v tej statistiki ni več upoštevan.

Tabela I.

Vrste zadrug	Še niso mogle napraviti bilance	Ne poslujejo	So v likvidaciji ali konkurzu	So poslovale in sestavile bilanco	Skupaj
Kreditne	8	7	17	411	443
Konzumne (nab. in prod.) .	3	8	29	72	112
Mlekarske	7	5	2	42	56
Strojne	1	—	—	32	33
Živinorejske in pašniške . .	5	21	6	35	67
Električne	9	11	2	27	49
Stavbne	8	13	2	28	51
Tiskarne in knjigarne . . .	5	6	1	11	23
Obrtne	4	17	15	32	68
Razne	5	6	7	28	46
Skupaj	55	94	81	718	948

Tabela I. prikazuje še kvarne posledice, katere so v zadružništvu povzročile vojne, še bolj pa povojne razmere. Zadruge, 55 po skupnem številu, ki so navedene v prvem

stolpcu, sicer delujejo, pa do Velike noči 1928 še niso sestavile računskih zaključkov in sicer večinoma radi tega, ker so poslovale šele par mesecev, ali pa ker vnanje prilike

njih sestavo niso še dovolile. Zadruga, na-vedene v stolpcu 2 in 3, za slovensko go-
sposdarstvo ne pridejo več v poštev; zadrug,

katere je smatrati kot aktivum, je koncem
1. 1926 bilo 873, t. j. 81% vseh obstoječih.

Tabela II.

Stopnje aktiv		Živino- rejske	Kmet. strojne	Stavbne	Razne	Električ- ne	Mlekar- ske	Konzum- ne	Obrtne	Kreditne	Tisk. in knjiž.	Skupaj
do	5.000 Din	18	7	2	3	—	4	2	3	—	—	39
5.000	10.000	9	8	1	2	—	3	1	3	—	—	27
10.000	25.000	5	11	4	3	1	8	2	—	1	—	35
25.000	50.000	2	4	2	2	4	6	7	4	6	—	37
50.000	100.000	1	2	5	2	9	8	9	3	16	—	55
100.000	250.000	—	—	6	3	6	12	21	4	53	1	106
250.000	500.000	—	—	4	5	3	—	16	4	65	2	99
500.000	1.000.000	—	—	1	5	2	1	5	5	97	3	119
1.000.000	5.000.000	—	—	3	—	2	—	7	6	146	2	166
5.000.000	25.000.000	—	—	—	3	—	—	2	—	23	3	31
25.000.000	100.000.000	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
nad	100.000.000	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Skupaj . . .		35	32	28	28	27	42	72	32	411	11	718

Tabela II. nudi nekaj pregleda glede
višine aktiv pri posameznih skupinah zadrug
in govori sama za sebe dovolj jasno. V
vsaki posamezni skupini tvorijo one zadruga,
katerih število je tiskano z debelejšimi šte-

vilkami, najmanj $\frac{2}{3}$ celotnega števila skupine;
zato je torej povprečno višino aktiv, kakor
jo podajajo ravno te številke, smatrati za
normalno višino v dotični posamezni skupini.

Tabela III.

Aktiva.

	Kreditne	Nabavne in prodajne (konzum- ne)	Mlekar- ske	Kmetijske strojne	Živinorej- ske in pašniške	Električ- ne	Stavbne in stano- vanjske	Tiskarne in knji- garne	Obrtniške	Razne	Osrednje
v 1000 Din											
Zaloge	—	23.907	758	4	9	212	25	8.390	4.942	6.779	5.354
Terjatve	—	12.329	487	7	35	670	1.863	5.392	4.170	11.180	19.313
Inventar	18.397	9.430	1.485	358	133	5.687	5.868	12.003	6.243	4.194	4.583
Posojila	667.981	1.605	41	0	0	0	293	0	808	5	65.189
Naložbe	338.235	1.193	266	47	80	264	908	876	436	961	71.233
Gotovina	14.052	1.334	173	51	31	116	221	212	227	425	1.303
Druga aktiva	29.422	1.436	12	6	16	98	242	1.080	118	532	84
Vsota aktiv	1.068.090	51.234	3.225	475	304	7.050	9.424	27.955	16.948	24.079	176.062

Pasiva.

	Kreditne	Nabavne in prodajne (konzumne)	Mlekarske	Kmetijske strojne	Živorejske in pašniške	Električne	Stavbne in stanovanjske	Tiskarne in knjižarne	Obrtniške	Razne	Osrednje
v 1000 Din											
Deleži	2.346	2.614	276	85	57	2.321	1.683	876	1.734	1.416	2.188
Rezerve	20.593	4.810	583	158	106	153	86	389	1.170	6.256	1.112
Vloge	1,018 123	10.830	10	0	0	0	179	0	426	43	135.316
Upniki	8.772	29.225	1.853	157	119	4.747	6.953	25.329	13.535	14.378	28.219
Druga pasiva	11.663	2.589	226	20	3	172	672	1.212	34	2.036	16
Prebitek	6.659	1.730	282	63	27	49	76	153	126	95	221
Vsota pasiv	1,068 159	51.798	3.233	485	314	7.444	9.652	27.962	17.029	24.227	167.075

K tabeli III., ki sama za sebe tudi ne potrebuje posebnih pojasnil, dodajamo naslednje opombe.

a) K nabavnim in prodajnim (konzumnim) zadrugam niso seveda prištete uradniške konzumne zadruge. Celotno v Sloveniji njih pomen ni velik. Le zelo malo jih je, ki uspevajo, vse druge izkazujejo v svojih računskih zaključkih malenkosten promet; ni osnovnega kapitala dovolj, še manj pa zadržne zavesti in solidarnosti. Rač. zaključki teh zadrug zaradi svojih pomanjkljivosti po svoji pretežni večini statistično za naše svrhe sploh niso bili uporabljivi.

b) Nekatero mlekarstvo 'zadruge ne prikazujejo nikakoršnega prometa, ker so svoje mlekarne imele v najemu; vse ostale izkazujejo skupno 8,223.974 Din prometa (t. j. izkupička za prodano blago). Kako smo nazadovali v tem oziru, se razvidi iz naslednjega: l. 1912 je izmed 30 mlekarstev zadrug v okrajih: Ljubljana-okolica, Kranj, Kamnik in Radovljica poslovalo 28 zadrug z 4385 člani; njih prejemki za prodano blago so znašali skupaj 889.496 kron ali po nakupni vrednosti okoli 12,500.000 Din. V istih 4 okrajih je l. 1926 poslovalo 25 mlekarstev z 2686 člani, njih skupni prejemki za blago pa so znašali 5,251.929 Din; l. 1926

vse mlekarstvo 'zadruge v Sloveniji po vrednosti denarja niso pri prejemkih za blago dosegle vsote, ki so jo l. 1912 dosegle mlekarstvo 'zadruge samo v omenjenih 4 okrajih.

c) kmetijsko - strojne zadruge izkazujejo na zaslužku strojev skupno: 331.038 Din.

č) K obrtniškim zadrugam smo šteli brez razlike vse one zadruge, ki služijo obrtniškem stanju (razven kreditnih), torej produktivne, nabavne, prodajne, skladiščne i. t. d. Izkupiček za prodano blago njih vseh znaša približno 26 milj. Din. Dvanajst teh zadrug ne izkazuje posamič niti 20 članov.

d) Podatki o osrednjih zadrugah (tudi blagovnih) so zgolj približne veljave, ker jedna iz zvez za l. 1926 še ni sestavila računskih zaključkov in so se podatki o nji posneli po njeni bilanci iz l. 1925. V tabelah I. in II. se prav radi tega na osrednje zadruge nismo mogli ozirati.

e) Glede hranilnih vlog je smatrati, da se nahaja tudi med 39 milj. tekočih računov, izkazanih v statistiki o kreditnih zadrugah, morda toliko pravih vlog (t. j. privarčevanega, prihranjenega denarja), da je bila l. 1926, ako štejemo hran. vloge vseh zadrug, ena milijarda dosežena in da je bila l. 1927 že znatno prekoračena.

f) Bilančna vrednost inventarja vseh zadrug znaša 68.6 milj. Din; dejanska vrednost bo pa težko izpod 250 milj. Din.

g) Zgube izkazuje 86 zadrug (t. j. skoraj 12% vseh poslujočih) v skupnem znesku 1,530,134 Din, skupni prebitek ostalih znaša 9,486,934 Din.

h) Število članov vseh poslujočih zadrug znaša 203.520; od te svote bo na račun po dva in trikrat pri raznih zadrugah včlanjenih in na račun samo „papieratih“ članov

odšteti morda še 20%, tako da utegne skupno število takih zadržnikov, ki se zares združno tudi udeležujejo v Sloveniji znašati okoli 160.000.

Blagajniška pripravljenost (gotovina), ki pri zadrugah ne nabrekne koncem leta kakor pri bankah, je pri zadrugah povprečno vedno ista; ona stane po 5% računano, letno 800.000 — 100.000 Din, svoto, ki bi jo bilo prišteti še k nezaračunjenim upravnim stroškom.

Dr. J. B.

Posojilnice in čekovni promet z Zvezo.

Dobo, v kateri živimo, označujemo kot dobo kreditnega gospodarstva nasproti predidoma dobama denarnega in naturalnega gospodarstva.

V dobi kreditnega gospodarstva postaja denar vedno bolj in bolj le merilo vrednosti, dočim cirkulacija denarja samega stopa v ozadje, ker jo nadomestujejo razni instrumenti kreditnega gospodarstva kot so menica, nakazilo, clearing in ček.

Ček ima precej sličnosti z bankovcem. Z bankovcem se emisijska banka obvezuje, da je pripravljena vsakokrat onemu, ki bankovec predloži, izplačati v bankovcu označeno okroglo svoto v zakonitem kovinskem oz. zlatem novcu. Bankovec vsled tega dolgo kroži, ker vsakdo ve, da bo emisijska banka svojo obveznost izpolnila, kakor hitro bi bankovec prezentiral. Emisijsko banko kot velik zavod vsakdo pozna. Bankovci so torej namenjeni cirkulaciji, da medtem kovinski denar ali zlitki lahko mirno počivajo v trezorih emisijske (notne) banke.

Ček pa ni namenjen cirkulaciji in tudi ne bi cirkuliral, ker ga izda in podpiše lahko vsakdo, ki ima pri denarnem zavodu kako dobroimetje. Če imam izvršiti kako izplačilo

gotovi osebi, ji mesto gotovine lahko izročim ček, t. j. v gotovi, z zakonom predpisani obliki napravljeno pismeno naročilo, naj denarni zavod, pri katerem imam dobroimetje, izplača prinositelju v naročilu označeno vsoto. Zato je običajno odvisno od zaupanja, ki ga uživa izstavitelj, ali bo sploh ček krožil. Navadno čeki sploh ne krožijo in kvečjemu ga imejitelj mesto naslovnemu denarnemu zavodu odda (s svojim žirom) kakemu posredujočemu denarnemu zavodu, ker mu je ali bolj pri roki, ali pri katerem ima svoj račun dobroimetja ali kredita.

Čekovni promet pridobi na pomenu in obsegu, ako se čeki izstavljajo ne le na podlagi dobroimetja, ki ga naložim pri den. zavodu, ampak na podlagi eskontirane menice, za katero se mi je račun odobril ali na podlagi lombardnega kredita, ki mi ga je zavod dovolil. Na ta način dobi lahko ček. promet ogromen razmah. Proizvajalci ali trgovec proda blago proti akceptu, ki ga predloži v eskont. Za to vsoto se odobri njegov račun. Sedaj nakupuje ali drugo blago ali surovine in vse to plačuje s čeki na zavod, pri katerem ima dobroimetje iz

eskontirane menice. Na ta način se v vsem ogromnem prometu trgovanja z blagom in surovinami izloči gotovinski promet, tembolj, ker imata kupec in prodajalec račune pri denarnih zavodih, denarni zavodi pa

imajo zopet med seboj clerinško obračunavanje.

Vprašanje je sedaj, ali naj se in v koliko uvede čekovni promet med Zvezo in posojilnicami. (Dalje prihodnjič.)

A. Kralj:

Iz celjskega združnega registra.

Nadaljujoč razpravo o razvoju združništva po vpisih v združnih registrih pri posameznih trgovskih sodiščih v Sloveniji objavljam tu nekaj podatkov iz združnega registra trgovskega sodišča v Celju in to po stanju koncem 1. 1925.

Kot prva zadruga je bila vpisana v združnem registru v Celju dne 18. avgusta 1874 Gornjesavinjska posojilnica v Mozirju, vknjiženo društvo z neomejenim poroštvom. To je torej najstarejša slovenska posojilnica v območju okrožnega sodišča v Celju.

Od tedaj pa do konca leta 1925 je bilo vpisanih vsega skupaj 282 novih zadrug. Med njimi je 30 takih, ki so bile vpisane pod samo nemško tvrdko. S samo nemško firmo je bilo vpisanih: 13 kreditnih zadrug, 2 bikorejski, 2 konjerejski, 6 nabavnih (konsumnih), 4 stavbinske, 2 čevljarski in 1 za poizkuse v kmetijskih strokah. Od teh nemških zadrug je bilo 11 izbranih, druge pa so večinoma prevzele slovensko tvrdko. Prva nemška zadruga je bila vpisana l. 1874, zadnja l. 1918. Nemške kreditne zadruge so bile osnovane v Sv. Duhu (Loče pri Poljčanah), Laškem, Sevnici, Velenju (2), Vitanju, Šoštanjju, Bizeljskem, Konjicah, Celju (2), Kapelah in Oplotnici.

Kreditnih zadrug je bilo vpisanih vsega skupaj 129. Koliko je bilo med njimi rajfajznovk in koliko ostalih kreditnih zadrug,

nisem mogel s sigurnostjo dognati in zato ne morem navajati tozadevnih števil.

Kmetijskih zadrug je bilo osnovanih 55 in sicer: mlekarskih 8, živinorejskih (bikorejskih) 19, konjerejskih 5, pašniških 7, združnih elektrarn 10, vinarski 2, trsničarska 1, hmeljarska 1, vodovodna 1, za poizkuse v kmetijskih strokah 1.

Nabavnih in konsumnih zadrug je bilo vpisanih 63. Dalje slede: 12 stavbinskih, 1 plavičarska, 3 krojaške, 6 čevljarskih, 1 mizarska, 1 pletarska, 1 založniška, 1 kopalniška, 1 planinska zavetiška, 1 trgovsko-obrtna, 1 lesno-obrtna, 1 zdraviliška, 1 trgovska, 1 trgovska za izvoz jajec, 1 gospodarska zadruga pravoslavne občine in 1 produktivna za lesno industrijo.

Osrednja zadruga je bila osnovana samo ena, namreč Zadruga zveza v Celju, ki je bila vpisana v združni register 12. decembra 1905 (poprej je delovala kot društvo).

Od teh 282 zadrug jih je bilo do konca l. 1825 izbranih 50. Vse so bile izbrisane vsled kočane likvidacije. V konkurz ni bila prišla nobena.

Koncem, leta 1925 je potem takem ostalo v okolišju okrožnega sodišča v Celju vpisanih še 232 zadrug ali približno nekaj nad 82% vseh vpisanih.

Razmerje med vpisanimi in izbranimi zadrugami je razvidno iz naslednje razpredelnice:

	Število vpisanih	Število izbrisanih	L. 1925 jih je še ostalo
Kreditne zadruge	129	8	121
Mlekarske zadruge	8	4	4
Živinorejske (bikorejske)	19	3	16
Konjerejske	5	—	5
Pašniške	7	—	7
Zadr. elektrarne	10	—	10
Vinarske	2	1	1
Trsničarske	1	1	—
Hmeljarske	1	—	1
Vodovodne	1	—	1
Nabavne (konsumne)	63	23	40
Stavbinske	12	4	8
Plavičarske	1	—	1
Krojaške	3	—	3
Čevljarske	6	1	5
Mizarske	1	—	1
Pletarske	1	—	1
Založniške	1	1	—
Razne druge	10	4	6
Osrednje	1	—	1
skupaj	282	50	232

Kakor pri izpremembah zadružnega stanja v zadružnih registrih pri trgovskih sodiščih v Ljubljani in v Novem mestu, se vidi tudi tu, da spadajo med najbolj trdne in solidne zadružne organizacije posojilnice. Številke, ki jih obsega razpredelnica glede živinorejskih, konjerejskih, pašniških in elektrostrojnih zadrug, pri tem ne smejo motiti, ker so marsikatero od teh zadrug povsem mrtve in so le vsled nebrižnosti svojih funkcionarjev ostale še vpisane kot obstoječe. Kakor povsod drugod je razmerje med ustanovitvami in izbrisi najbolj neugodno pri konsumnih (nabavnih) zadrugah, od katerih je bila izbrisana več nego ena tretjina.

Slično kakor v področjih drugih sodišč se je tudi v okolišju okrožnega sodišča v Celju pričelo zadružništvo širiti kot posojilništvo.

V prvih desetih letih t. j. od l. 1874 do konca l. 1883, je bilo ustanovljenih samo 9 zadrug, med njimi 7 posojilnic in 2 rudniška konsumna društva. Od teh 9 novih zadrug so le 4 imele slovensko tvrdko in

to (po vrstnem redu ustanovitve): Gornjesavinjska posojilnica v Mozirju (vpisana 18. avg. 1874), Posojilnica v Celju (vpisana 11. marca 1881, izbrisana 29. okt. 1924, ker se je promenila v bančno delniško društvo), Savinjska posojilnica v Žalcu (vpisana 19. apr. 1881) in Posojilnica v Sevnici (vpisana 24. novembra 1882). Posojilnica v Šoštanj (vpisana 2. okt. 1874), ki je pravzaprav druga slovenska posojilnica v označenem teritoriju, je imela prvotno samo nemško tvrdko in je slovenska tvrdka vpisana še-le od 27. apr. 1887 dalje. Od teh zadrug obstoje še sedaj vse, razun Posojilnice v Celju in trboveljskega rudniškega konsumnega društva.

V drugem desetletju 1883—1893 se je ustanovilo 18 novih zadrug in sicer: 13 posojilnic (med njimi 4 nemške), 3 konsumne zadruge (vse 3 nemške), 1 za poizkuse v kmetijstvu (nemška) in 1 kopališka zadruga (v Celju). Od zadrug, ustanovljenih v tej dobi, so kasneje likvidirale 4 posojilnice, vsa 3 konsumna društva ter kmetijska poizkusna zadruga.

V tretjem desetletju 1893—1903 je opaziti živahnejši razvoj, kajti ustanovljenih je bilo tedaj 58 zadrug. Kaže se tudi večja raznovrstnost, poleg posojilnic se pojavljajo polagoma tudi ostale zadruge. Med novimi zadrugami iz te dobe je 26 posojilnic, 1 mlekarška zadruga (v Št. Juriju ob Taboru), 4 živinorejske (bikorejske), 1 hmeljarska (v Žalcu), 22 nabavnih, 1 stavbna, 1 čevljarska, 1 planinska zavetiška in 1 trgovsko obrtna. Največ jih je bilo osnovanih l. 1907, namreč 22, torej v enem letu skoraj toliko, koliko v prvih dveh desetletjih skupaj. Od posojilnic, ki so bile ustanovljene v tem času, obstoje še vse od 22 nabavnih zadrug pa je izbrisanih nič manj nego 16.

V naslednjem četrtem desetletju 1903 do 1913 je bil prirastek novih zadrug naj-

večji. Ustanovljenih je bilo namreč v tej dobi 112 novih zadrug. Največ se jih je ustanovilo leta 1907, namreč 39 (med njimi 35 posojilnic). Med novimi zadrugami iz te dobe nahajamo 71 posojilnic, 7 mlekarskih zadrug, 12 živinorejskih (bikorejskih), 3 konjerejske, 2 pašniški, 1 zadružna elektrarna (v Trbovljah), 2 vinarski zadrugi (v Brežicah in Celju) 1 trsničarska (v Žetalah), 1 vodovodna (v Bočni), 1 nabavna, 7 stavbinskih, 2 čevljarski, 1 založniška in 1 osrednja. Da se je v tej dobi osnovalo toliko novih zadrug, je pripisovati predvsem okolnosti, da je novo ustanovljena Zadružna zveza v Ljubljani pričela tudi na Spodnjem Stajerskem v velikem obsegu in po določenem načrtu snovati zadruge, v prvi vrsti kmečke posojilnice. Zaradi tega je bila tudi Zadružna zveza v Celju prisiljena k večji aktivnosti. Kakor je na eni strani ta konkurenca med obema zvezama imela nekaj slabih posledic, se mora na drugi strani priznati, da se je bila vsled nje zadružna misel zelo posplošila in prodrla tudi v najširše kroge prebivalstva.

V času od l. 1913 do konca l. 1925 so

se v prvih šestih letih tudi v razvoju zadružništva močno občutile posledice svetovne vojne. Dočim je bilo l. 1914 osnovanih še 8 zadrug, se v l. 1915 in 1917 sploh ni bila ustanovila nobena nova zadruga, l. 1916 pa samo 1 in l. 1918 le 2. Še le po končani vojni se kaže znova večje zanimanje za zadružništvo, kajti pod Jugoslavijo je bilo v letih 1919 — 1925 osnovanih zopet 74 novih zadrug. Vsega skupaj je bilo torej od početka l. 1914 do konca l. 1925 ustanovljenih 85 zadrug. Med novimi zadrugami iz te dobe je 12 posojilnic, 3 živinorejske, 2 konjerejski, 5 pašniških, 1 plavičarska, 3 krojaške, 3 čevljarske, 1 mizarska, 1 pletarska, 6 zadrug raznih drugih vrst in 35 nabavnih (konsumnih) zadrug. Da se je vkljub prejšnjim slabim izkušnjam zopet poživilo zanimanje za konsumne zadruge, je povzročila zlasti okolnost, da je bilo v prvih letih po prevratu privatni trgovini vsled neurejenih denarnih in prometnih razmer težko nabavljati živila, dočim so zadružne organizacije to nalogo lažje vršile. Kakšna pa bo nadaljna usoda teh povojnih konsumnih zadrug, to bo pokazala bližnja bodočnost.

Prodajne zadruge za jajca.

Perutninarstvo je sicer stranska, a kljub temu pomembna panoga našega kmetijskega gospodarstva. Mi ji posvečamo še zelo malo pažnje, dočim so jo drugi narodi že vsestransko organizirali. Najvažnejša stran te organizacije je zadružna prodaja produktov perutninarstva, ki pa je naše zadružništvo ne pozna. V Sloveniji obstoja le ena sama prodajna zadruga za jajca, dasi bi jih moglo obstojati in delovati mnogo več.

Da se naši zadrugarji seznanijo tudi s to vrsto zadrug, hočemo prinesiti tu nekaj

podatkov o načinu zadružne organizacije prodaje jajc v Nemčiji.

Namen prodajne zadruge za jajca je, doseči boljše vnovčevanje jajc, kot pa se to doseže potom navadne podeželske trgovine. Izboljšanje prodajnih možnosti in pogojev je velikega gospodarskega pomena za našo državo, pri kateri tvori trgovina z jajci eno izmed glavnih postavk v našem izvozu. Leta 1927 v prvem polletju je znašal izvoz jajc 16,867.197 kg v vrednosti 288,200.000 Din pri celokunem izvozu v vrednosti 3 milijard. Sedaj imajo trgovci pri prodaji glavni dobiček, kmetovalci so v tem oziru zapostavljeni.

Zadružna organizacija bi na tem polju prinesla velike koristi za producenta. Zadružna organizacija bi dala možnost vnovčevanja, ki bi bila od privatne trgovine neodvisna in bi tudi dvignila in napravila trajne dohodke iz perutninarstva.

V nemškem kmetijskem združenstvu vlada zadnja leta za zadružno organizacijo prodaje jajc veliko zanimanje. Organizacija še ni popolna, a se od meseca do meseca izpopolnjuje z novimi zadrugami. Državne in deželne oblasti kažejo v Nemčiji veliko umevanja za to organizacijo in nemški kmetijski svet (Der Deutsche Landwirtschaftsrat) je napravil načrt, ki daje posameznim deželnim in pokrajinskim kmetijskim zbornicam možnost, da sodelujejo pri ureditvi in pridobitvi lastnega trga za nemška jajca in potom vnovčevanja jajc delajo za gospodarsko izboljšanje perutninarstva. Ta organizacija ima namen uveljaviti radi boljšega vnovčevanja v zadrugah zbranih jajc enotno štampiljko „Nemško sveže jajce“ (Deutsches Frischei), s katero naj bi bila opremljena ta jajca. Štampiljka kaže jajce, ki stoji v čaši, zraven je črka F, okoli tega napis „Deutsches Frischei“. Znamka je registrirana za „Nemški kmetijski svet“. To štampiljko bodo smele uporabljati le tiste zadruge ali pa zadružno organizirane centrale, ki se zavežejo nasproti kompetentnim zbornicam, da se bodo držale pravilnika in upoštevale vse ukrepe, ki jih bodo ukrenile zbornice v svrhu kontrole. Izjemoma bo dopuščeno posluževati se štampiljke tudi drugim zvezam kmetovalcev, ki se bavijo s prodajo jajc, če so organizirane na zadružni podlagi. Kontrolo lahko izvršujejo nalašč za to postavljeni uradniki.

Glavne točke pravilnika so:

Če smatra zbornica potrebno, sme zahtevati od zadrug, oz. zvez, ki prosijo za podelitev štampiljke, da dobavljajo jajca za

poskus skozi najmanj tri mesece na kraj, kakor določi zbornica.

Dovoljena je tudi taka kontrola, da se v kratkih razdobjih redno izprašuje odjemalce, ki jim zadruge dobavljajo.

Zadruge in centrale morajo imeti vse priprave in naprave, ki so potrebne za dober obrat. Dodatne določbe, ki jih izdajo zadruge, morajo nuditi zadostno jamstvo, da preneha pravica vporabe štampiljke, če so izpremenjeni predpogoji, pri katerih je bila dovoljena. Zadruge so dolžne skrbno paziti, da je vsaka zloraba štampiljke onemogočena, in radi tega morajo kontrolnim organom dovoliti vso kontrolo, ki se jim zdi primerna.

Vse zadruge ali pa zveze, ki imajo enotno štampiljko, morajo poslati uradu, določenemu od kmetijskih zbornic, mesečno izkaz vseh odjemalcev z navedbo množine, vrste in vrednosti dobavljenih jajc.

Z enotno štampiljko se smejo opremiti le jajca, ki odgovarjajo sledečim pogojem:

Jajca morajo biti sortirana po velikosti, oziroma teži in morajo biti presvetljena. Kontrolo in presvetljenje izvršujejo mesta, ki jih določijo kmetijske zbornice. Jajca morajo biti čista, toda ne oprana. Enotna štampiljka mora biti pritisnjena na debelejšem kraju. Razen enotne štampilje mora biti na jajcu označena tudi pokrajina, bodisi s posebno črko na štampiljki, ali pa s posebno štampiljko na podolžni strani jajca, tako da je mogoče dognati izvor jajc.

V mesecih od marca do konca avgusta mora biti vsak mesec na štampiljki označen s posebnim znakom, tako, da se jajca raznih mesecev na videz takoj spoznajo.

Zavijanje mora biti enotno in sicer tako, kot določi to „Nemški kmetijski svet“. Vsak zaboj sme vsebovati le jajca enake teže. Sortiranje po velikosti je sledeče:

Velikost	I. nad	60 g.
„	II.	55—60 g.

Velikost III. nad 50—55 g.

Jajca pod 50 g ne pa pod 43 g se smejo prodajati samo v mesecih od septembra do vključenega decembra. Ne smejo pa biti opremljena s šampiljko. Nepravilna jajca so izključena od dobave.

To bi bile najvažnejše določbe iz pravilnika, ki se nanašajo na jamstvo glede kakovosti. Izboljšanje kakovosti je zelo odvisno od plačevanja jajc po teži, v tem slučaju imajo kmetovalci ves interes izboljšati perutninarstvo z rejo najboljših plemen in s primerno hrano. Obenem skušajo zadruga izboljšati tudi dobavo v zimskih mesecih in jo napraviti kolikor mogoče stalno.

Nemci so si napravili prodajno organizacijo na način, ki mora biti uspešen. Če obstoji za nje potreba take organizacije, ko jajca prodajajo samo na svojem domačem trgu, obstoji še večja potreba za nas, ki jih

izvažamo in si moramo v inozemstvu pridobiti in priboriti ali pa obdržati odjemalce. Podlaga vse prodajne organizacije je načelo, prodajati le prvovrstno in enotno blago, kajti le s takim blagom si je mogoče osvojiti trg.

Gotovo je, da taka organizacija zahteva veliko žrtev, dela in denarja, a to je nazadnje vse poplačano z boljšimi cenami in drugimi ugodnostmi.

Naj bi naši kmetovalci tudi prišli do prepričanja, da stanje, ki ga imamo v trgovini sedaj, ne bo trajalo vedno, ampak da bodo morali, kot se je pri drugih narodih že zgodilo, enkrat sami vzeti v svoje roke trgovino s kmetijskim produkti. To pa se mora zgoditi le potom zadrug, če hočejo, da bodo od svojega dela imeli tudi sami koristi.

Lev Tolstoj in zadružništvo.

Znani zadrugar prof. Totomianz je ob priliki stoletnice Tolstojevega rojstva priobčil v Landwirt. Genossenschaftsblatt (Rajf-eisen) članek, v katerem se bavi z razmerjem Tolstojevim do zadružništva. Priobčujemo glavne misli iz tega članka, da bodo naši čitatelji videli, kakšen pomen pripisujejo zadružništvu veliki ljudje, kot je to bil ruski pisatelj in modroslovec Lev Tolstoj.

Grof Lev Tolstoj, rojen 9. septembra 1828 v Jasnji Poljani, umrl januarja l. 1910 v Astafjevu, je bil eden največjih pesnikov in moralnih filozofov človeštva. On pripada k tistim mislecem, ki se v aktivnem zadružništvu niso udeleževali, ki so pa stvari vsled avtoritete svojega imena ter vsled vzgojnega dela bolj služili, kakor mnogi, ki stoje v sredini zadružne organizacije. Svoje mnenje o pomenu zadružništva je Tolstoj

izrazil v pismu na prof. Totomianza, ki je postalo znano ne samo v Rusiji ampak tudi v inozemstvu. Tolstoj je pisal: „Imate prav, ko mislite, da je zadružno gibanje sorodno mojemu duhu. Jaz trdim, in ne bom nikoli prenehal izjavljati, da je versko prerobenje posameznikov edino radikalno sredstvo proti obstoječemu zlu medsebojnega boja med ljudmi in zatiranja večine naroda po manjšini, ki živi v brezdelju. Vendar me to ne ovira izjaviti, da je ustanavljanje in pospeševanje zadrug edino socialno delo, ki se v našem času spodobi za нравno [živečega človeka, ki noče postati zatiralec svojih bližnjih. Jaz se strinjam v tem z Vami, da more zadružno gibanje zmanjšati delavsko bedo. Ne morem pa priznati, da bi moglo to gibanje iz sebe razviti versko čustvovanje. Samo versko нравni prepoved človeka samega more oploditi in učvrstiti zadružno gibanje. Na vsak način mislim, da je zadružna or-

ganizacija v našem času eno izmed najboljših polj za delovanje. Njej naj se posveča številna mladina, ki hoče služiti narodu. Če bi bil jaz mlad bi storil isto in še sedaj upam, da bom lahko kaj v združnem pravcu storil za kmeta, čigar blagostanje mi je prav posebno na srcu.“

Ni bil Tolstoj vedno tega mnenja o združništvu, kot ga izraža v navedenem pismu. Izprva mu je bilo združništvo preveč materijalistično in zato tuje njegovemu idealističnemu in verskemu svetovnemu nazoru. Spremenil pa je svoje mnenje, ko je uvidel, da so bili ravno angleški krščanski socialci z E. Vansittart-Neale na čelu prvoboritelji združništva.

V resnici je tudi stalo združništvo bližje njegovemu svetovnemu nazoru, kot pa je sam mislil. To dokazuje marsikateri njegov izrek. Ob neki priliki je zapisal: „Pravo življenje ni tam, kjer je medsebojna konkurenca, boj in prepir, ampak tam, kjer se dogajajo čisto male, z očesom komaj opazljive spremembe.“ Združno gibanje je tako malo podrobno delo ne samo v materijelnem, ampak tudi v navnem oziru. Ravno podrobno navno delo, samovzgojo, samoizpopolnjevanje in vzajemno pomoč je Tolstoj znal najbolj ceniti. To dokazuje citat iz njegove knjige, ki je čisto združniški: „Zgodovina človeštva od časov, ko nam je poznana, je gibanje človeštva k vedno večjemu in večjemu združevanju. To združevanje se vrši s pomočjo različnih sredstev. Ne služijo mu samo tisti, ki namenoma zanj delajo, ampak tudi tisti, ki se združevanju upirajo.“

To združevanje, ki ga omeja Tolstoj, dosega najpopolnejše združna organizacija, ki je zgrajena na načelu vzajemne pomoči in ljubezni do bližnjega. Ljubezen do bliž-

njega pa je za Tolstoja glavna vsebina vere in enkrat je rekel sam o sebi: „Noben nauk ni pri meni skušnija tako potrdila, kakor ta, da obstoja smisel življenja v vedno večji ljubezni. Dokler sem to mislil in to učil, mi je bilo vedno prijetno pri srcu.“

K ljubezni do bližnjega pa vodi Tolstoja pot samoizpopolnjevanja. On je pisal: „Samoizpopolnjevanje je obenem notranje in zunanje delo. Človek se ne more izpopolniti, če ne pride z drugimi ljudmi v dotiko, če na druge ne vpliva in drugi ne na njega.“ To misel je Tolstoj še naprej zasledoval in jo izrazil: „Resnično življenje obstoja v samoizpopolnjevanju, v zmagi duha nad telesom, v približanju k Bogu. To se ne dogaja samo od sebe. Zato se je treba truditi. In ta trud daje pravo veselje.“

Le navno in versko prerojenje človeka more dati po Tolstojevem mnenju podlago za pravo življenje, kjer ni ne zatiranih in ne zatirancev. Le to prerojenje more učvrstiti združno gibanje.

Kolikokrat vidimo v združnem razvoju, da marsikatera dobra in lepa misel ni bila izvršena, ali pa, da je bilo dobro delo uničeno samo zaradi tega, ker so manjkale združnikom potrebne npravne lastnosti. Pritrditi moramo zato Tolstoju, ko zahteva izpopolnjevanje človeka kot pogoj za uspešno združno delo. Nikdar ne smemo dopustiti, da bi pri združnem pokretu obveljala samo gospodarska vzgoja. Če bi hotelo združništvo zasledovati le gospodarske koristi, bi ga to pripeljalo k egoizmu, kar bi pomenilo njegov konec. Vzajemna pomoč in ljubezen do bližnjega morata vedno in ob vsaki priliki ostati vodilni ideji združništva.

Če priznamo to, smo priznali tudi Levu Tolstoju častno mesto v združni ideologiji.

© © © VPRAŠANJA IN ODGOVORI © © ©

Vprašanje 23: H. in p. v D. Pri zadnji reviziji je g. revizor zahteval, da črtamo iz imenika vse umrle člane. Ker nam ni znano, kedaj so posamezniki umrli, prosimo pojasnila, kako naj tej zahtevi ugodimo.

Odgovor: Z ozirom na predpise zakona in Vaših pravil izgubi članstvo zadruga vsak član med drugimi navedenimi slučaji tudi v slučaju smrti. Ker pa so dediči umrlega člana dolžni nadaljevati članstvo do konca istega poslovnega leta, v katerem se je smrt pripetila, je jasno, da izstopi umrli član faktično koncem poslovnega leta, to je pri Vaši zadrugi 31./12.

Vprašanje 24: Davčna oblast nam je dostavila poziv, da v roku 8 dni plačamo uslužbenski davek. Mi smatramo to zahtevo za nepravilno, ker smo kot zadruga davkov prosti (Ml. z. v P.).

Odgovor: Uslužbenski davek je davek od dohodkov uslužbencev, ki pa se pobira na ta način, da službodajalci pri vsakem izplačilu uslužbencem davek odbijejo od zaslужka in ga plačajo pristojni davčni blagajni. Davek torej ne zadeva zadruga, ampak njene uslužbenke, za katere plačuje kot službodajalec seveda zadruga. Vsled tega se ne more govoriti, da bi bila zadruga sama podvržena temu davku.

Vprašanje 25: Vsled smrti nekega našega odbornika nameravamo začasno na njegovo mesto v skupni seji načelstva in nadzorstva določiti enega izmed članov nadzorstva. V nadzorstvo pa bi pri tej seji izvolili nekega drugega zadrुžnika. Sporočite nam, če je to dopustno.

Odgovor: Po Vaših pravilih se sme načelstvo v skupni seji načelstva in nadzorstva nadopolniti, ako je kak odbornik trajno zadržan izvrševati svoje posle. Tako posto-

panje ne nasprotuje zadrुžnemu zakonu, kajti sicer bi bilo registracijsko sodišče zavrnilo vpis Vaših pravil, ki dovoljujejo začasno izpopolnitev načelstva potom kooptacije. Tudi najvišji sodni dvor na Dunaju je z razsodbo od 25. aprila 1909, odnosno od 7. decembra 1909 razsodil: „Kooptiranje članov načelstva iz števila zadrुžnikov ni izključeno.“ S te strani bi torej proti načinu nadopolnitve Vašega načelstva ne bilo nobene ovire.

Tudi kakega člana nadzorstva lahko kooptirate v načelstvo. Vendar pa morete to veljavno storiti le pod pogojem, da dotičnik poprej izjavi, da odloži svoje mesto v nadzorstvu.

Drugačna pa je stvar z dopolnitvijo nadzorstva. Glede nadzorstva določa namreč § 24 zadrुžnega zakona, da je potrebno, da ga volijo zadrुžniki iz svoje srede. Zadrुžniki pa morejo svoje članske pravice v razmerju do zadruga izvrševati edino le na občnih zborih, Novega člana nadzorstva morejo torej izvoliti samo zadrुžniki in se more ta izvolitev izvršiti samo na občnem zboru. Vsled tega je nedopustno, ako bi hoteli nadzorstvo nadopolniti v skupni seji načelstva in nadzorstva.

Vprašanje 26: Za pretečeno leto ste nam sestavili računski zaključek in izpeljali v razdelniku nekatere spremembe na podlagi Vašega rač. izvlečka o našem kontokorentu pri Vas. Nikakor pa ne razumemo, kako ste prišli do nekaterih števil, katera ste vpisali pod prejemke, n. pr. tiskovine, stroški etc. v razdelbi „Tekoči račun“. Blagovolite nam to pojasniti.

Odgovor: Kakor pri večini denarnih zadrug, je tudi pri Vas vpeljana enostavno-razširjeno knjigovodstvo. Na podlagi tega

načina knjigovodstva se izkazuje celotni promet v računu blagajne, vsled česar tudi vedno govorimo o blagajniškem prometu. Zadruga pa nima opravka edinole z gotovinskimi posli, temveč prihajajo tuintam — zlasti ob zaključku leta — v poštev nedenarne poslovne spremembe, katere je pa treba z ozirom na ustroj knjigovodstva spremeniti v denarne (kontantne) spremembe i. s. po sledečem pravilu: nedenarne (nekontantne) spremembe vpisujemo v dnevnik in v razdelnik pod prejemke in tudi pod izdatke, toda vedno pod dva različna računa. Ker se se vsi vpisi v dnevniku križajo z vpisi v glavnih knjigah, je jasno da se je pri vsakem vpisu v blagajniški dnevnik imetje spremenilo na dveh straneh. Ako n. pr. stranka vloži pri blagajni zadruga Din 2.500.— na hranilno vlogo, se je s tem na eni strani zvišalo imetje zadruga v gotovini za Din 2.500.—, v enakem znesku pa so narasla tudi njena pasiva.

Potemtakem imamo pri izpeljavi nekontantnih poslovnih sprememb hkratu kar štiri spremembe. Račun blagajne nastopa pri takih spremembah le kot posredovalni račun. V pojasnilo naj Vam služita sledeča dva primera:

1. Od Zadrुžne zveze prejmete poročilo, da Vas je za poslana Vam tiskovine obremenila v tek. računu z zneskom Din 50.—. V čem se je torej imetje spremenilo? Ako bi te tiskovine plačali v gotovini, bi enostavno vpisali v dnevnik pod izdatke i. s.

v račun upravnih stroškov. Ker pa ni bil tak slučaj, imamo pri Zvezi za Din 50.— manj naloženega denarja. Zato vpišemo: a) pod prejemki: Zadrुžna zveza v Lj., dvig iz tek. računa Din 50.— in pod izdatki: Zadrुžni zvezi za tiskovine (upravni stroški) Din 50.—. Stanje blagajne se pri tem ni nič spremenilo, ker smo vpisali pod prejemke in pod izdatke po Din 50.—, pač pa se je s tem vpisom znižala naložba pri Zvezi za Din 50.— in za isti znesek zvišali upravni stroški.

2. Dolžnik N. N. vplača pri Zadrुžni zvezi na račun svojega posojila pri nas Din 1.000.—. Po izvršenem vplačilu dobimo od Zveze poročilo, ki se glasi: „za vplačilo N. N. knjižimo v Vaše dobro Din 1.000.—, valuta 21. 8. 1928“. S to spremembo je torej naša vloga pri Zvezi narasla za Din 1.000.—, za isti znesek pa so se znižala posojila. Knjižimo torej: a) pod prejemki: N. N. vrne na račun posojila akt. št. in b) pod izdatki: Zadrुžni zvezi, naloženo na tek. račun.

Istotako postopamo pri kapitalizaciji različnih obresti. Obresti hran. vlog vpisujemo n. pr. pod prejemke v račun hranilnih vlog kot vloženo glavnico, pod izdatke pa kot izplačane (v resnici kapitalizovane) obresti. Prva postavka spada poračunsko v bilanco pod pasiva, drugo pa izkažemo pod zgubo.

Za pravilno izvedbo nekontantnih sprememb je najbolje, da si poedine spremembe predstavljamo kot gotovinske posle.

□ | □ | □ | □ ZADRUGA ZADRUGA ZADRUGA ZADRUGA

ZADRUGAM!

Kolkovanje hranilnih knjižic. Pri revizijah posojilnic revizorji vedno zopet opazajo, da hranilne knjižice niso kolkovane. Opozarjamo vse posojilnice, da morajo biti hranilne knjižice kolkovane po čl. 284 za-

kona o taksah in pristojbinah s kolkom od 50 par. Taksna prostost za hranilne knjižice ne velja. Zadruga, ki knjižic ne kolkujejo, se izpostavljajo nevarnosti globe, če finančni organi to zapazijo.

Okrožnica: One zadruga, ki nam

doslej še niso odgovorile na okrožnico z dne 15./4. 1927., ponovno in vljudno prosimo, da nam javijo:

1. Sedež zadruga (ulica in hiš. št.);
2. Pošta;
3. Oddaljenost od pošte v km (koliko ur pešhoje);
4. Bližnja želez. postaja;
5. Oddaljenost od železnice v km;
6. Okrajno sodišče;
7. Registracijsko sodišče;
8. Okrajno glavarstvo;
9. Oblast;
10. Stanje članov koncem leta 1927;
11. Stanje rezerv koncem leta 1927;
12. Jamstvo članov (pri zadrugah z omejeno zavezo mnogokratnik deležev).

Poslovni red za domače hranilnike.

Da bodo naše posojilnice, ki so vpeljale domače hranilnike, vedele, kako naj postopajo pri posojanju hranilnikov, navajamo tu za primer kratek poslovni red. Mogle bi po en izvod poslovnega reda izročiti vsakomur, ki vzame hranilnik, da se bo vedel ravnati.

Poslovni red za domače hranilnike naj bi bil sledeči:

1. Kdor prejme domači hranilnik, mora položiti kavcijo v znesku Din 32.—

2. Kavcija Din 32.— se vpiše v hranilno knjižico kot hranilna vloga, pa se ne obrestuje, temveč se vinkultra v tem smislu, da je izplačilo mogoče le proti vrnitvi hranilnika.

3. Prihranki v hranilnikih se sprejemajo ob običajnih uradnih dnevih. Hranilnik se odpre in denar prešteje v prisotnosti prinositelja, nakar se znesek vpiše kot vloga v hranilno knjižico.

4. Če vlagatelj vrne hranilnik poškodovan, se mu poškodba pri izplačilu kavclje primerno zaračuna.

5. Če vlagatelj, ki ima hranilnik, ne vložil tekom enega leta nobenega zneska na hranilno knjižico, njegova kavclja zapade.

Odpiranje in zapiranje obratovalnic.

Nekatere zadruga (konsumi) se obračajo na nas s vprašanjem, če so tudi zadruga dolžne držati se naredb o odpiranju in zapiranju obratovalnic. Zato smatramo za potrebno zadruga opozoriti, da je naredba izdana za vse obratovalnice; njen namen je zaščititi uslužbenca pred predolgim delovnim časom. Velja pa ravno tako za obratovalnice zadrug kot za druge.

Upravni stroški pri posojilnicah. Pri pregledovanju računskih zaključkov, ki nam jih pošiljajo naše članice posojilnice, smo zapazili, da imajo nekatere za svoj obseg izredno velike upravne in uradne stroške. Ko smo jih vprašali za vzrok visokih stroškov, nam odgovarjajo, da so to nagrade izplačane članom načelstva, ki vrše tajniško službo pri posojilnicah. Da se taki slučajji ne bodo vedno ponavljali, opozorjamo resno vse posojilnice, da je temeljno načelo vseh rajfajzenskih posojilnic, da vrše člani načelstva in nadzorstva svoje funkcije kot neplačane častne službe radi občekoristi. Priznati moramo, da se večina rajfajznovk tega načela drži in da je manjšina, ki tega ne vpoštevava. V nesebičnem neplačanem delovanju za občo korist leži pomen, moč, ugled in uspeh naših kreditnih zadrug. Zato ne moremo nikdar dopustiti, da bi zadruga postale predmet izkoriščanja od strani svojih organov, kar bi pomenilo izkoriščanje celokupnega članstva. Člani načelstva ne smejo nikoli gledati, da bi pri posojilnici kaj zaslužili, ampak bi se morali zadovoljiti s tem, da dobijo povrnjene stroške, ki jih imajo z delom pri zadrugi. Posojilnica z malimi upravnimi stroški bo dosegla tudi večji poslovni pribitek, ki ga potrebuje za okrepitev rezerv, ki so za redno poslovanje naših zadrug neobhodno potrebne, ker predstavljajo edino uvaževanja vredno vrsto lastnih sredstev.

Blagoslovitev zadružnega in prosvetnega doma v Dolu pri Hrastniku se je vršila v nedeljo 2. sept. Dopoldne se je vršila slovesna sv. maša, ki jo je opravil preč. g. kaplan Safošnik in pred katero je imel pomemben in lep nagovor o pomenu društvenega in zadružnega doma preč. g. Monsig. dr. Fr. Krulc, dekan iz Laškega. Po sv. maši se je izvršil blagoslov, po blagoslovu pa je bilo prosvetno zborovanje na prostem pred zadružnim domom. Najprej je narodni poslanec dr. Hohnjec lepo govoril o pomenu katoliške prosvete, nato pa zastopnik zadružne zveze dr. Basaj častital zadružanom in obema zadrugama k mogočnemu zadružnemu domu, s kakršnim se more ponašati le malo zadrug v Sloveniji. V zadružnem domu ima svoje prostore Hranilnica in posojilnica, ki se je že razvila v lep zavod z nad dva milijona dinarjev hranilnih vlog. Dalje pa ima svoje prostore v njem tudi Kmetijska nabavna in prodajna zadruga, ki je največ doprinesla k zgraditvi doma. Kakšen ugled in kakšno zaupanje uživa ta kmetijska zadruga, izpričuje najbolj dejstvo, da je to najbolj obiskana trgovina v hrastniškem okolišu in da je l. 1927 prodala svojim članom blaga za nad 2,100.000 Din. — Čestitamo obema zadrugama k lepemu uspehu vztrajnosti, ki sta ga dosegli z zgradbo in blagoslovitvijo mogočnega zadružnega doma.

20-letni jubilej je v nedeljo 19. avgusta t. l. praznoval najmočnejša posojilnica v gornjesavinjski dolini: Kmečka hranilnica in posojilnica v Mozirju, vpisana v zadružni register dne 26. maja 1908. Po slovesni sv. maši v farni cerkvi se je vršilo v društvenem domu zborovanje, katerega

so se udeležili vsi člani načelstva in nadzorstva ter 70 mož in fantov. Narodni poslanec Pušenjak, soustanovitelj posojilnice, je imel lep govor o pomenu zadružništva za napredek in povzdigo kmečkega gospodarstva in o temeljnih zadružnih načelih: idealizmu, altruizmu in svobodi. Zahvalil se je tudi prvim možem, ki so kot člani načelstva in nadzorstva s pogumom in vztrajnostjo vodili zadrugo preko začetnih težav. Posebej je omenjal prvega načelnika g. Cesarja, sedanjega načelnika g. poslanca Štruelja, dalje g. Brdovnika, ki je blagajnik posojilnice od začetka in g. Lekšeta, ki je od začetka tajnik posojilnice. V imenu Zadružne zveze je čestital in se se zahvalil vodstvu za trud in požrtvovalnost ravnatelj dr. Basaj. Govoril je potem o veliki važnosti dela, ki ga vršijo naše ljudske hranilnice in posojilnice s tem, da zbirajo in organizirajo ljudski kapital. Tako vodijo ljudstvo k gospodarski osamosvojitvi in s tem tudi k resnični narodni svobodi. 20-letni jubilej je posebno lep za posojilnico radi dveh okolnosti. Ob 20 letnici se je mogla posojilnica vseliti v lepe poslovne prostore lastnega zadružnega doma, v katerem lepo deluje tudi hčerka posojilnice Kmetijska nabavna in prodajna zadruga. Ob 20 letnici je posojilnica predložila bilanco, katere številke najlepše pričajo o požrtvovalnem in vztrajnem delu vodstva in o disciplini članov. V letu 1927 je imela posojilnica Din 4,140.000— prometa, Din 2,451.600— hranilnih vlog, Din 1,696.000 posojil in Din 79.000— rezerv. Članov je imela 302. Čestitamo k lepim sadovom dela in vztrajnosti!

.....

GOSPODARSTVO.

Družba za financiranje nakupa kmetijskih strojev deluje v Nemčiji. Udeleženi so pri njej vsi vodilni denarni zavodi. Namen družbe je, da dovoljuje kredite za nakup raznih kmetijskih strojev, predvsem vlačilcev (traktorjev) in na ta način pospešuje izpopolnjenje kmetijstva. Glavna naloga te družbe je, da financira z dolgoročnimi krediti kupčije, sklenjene med tovarnarji strojev in kmetovalci ali njihovimi organizacijami. Kreditni rok je določen za predmete v vrednosti 1000 mark in več do 26 mesecev, za manjše stvari do 15 mesecev. 20% kupne svote je treba plačati v gotovini, za ostanek akceptira kupec menice, čijih zapadlost izbere kmetovalec sam. Pri kupnih cenah nad 1000 mark zapade 40% tekom 13 mesecev, ostalo pa še tekom nadaljnih 13, tako, da kmetovalec lahko plača z dohodki dveh letin. Obresti so čim nižje, in so sedaj 8½%, 9%, 10% in 10½% z ozirom na to, če se kupčija izvrši v 3, 6, 9 ali pa več mesecih. Menice, ki jih dobavitelji izstavijo in kmetovalci akceptirajo prevzema družba za financiranje v eskontiranje. Obenem stopi na mesto dobaviteljev tudi v tem, da prevzame od njih lastninsko pravico nad stroji za čas, ko še stroji niso popolnoma plačani. Stroje kontrolirajo državne oblasti, da se prepreči, da bi prišli v prodajo slabi fabrikati.

Razvoj mlekarstva v Svici. Svica je dežela s cvetočim mlekarstvom:

L. 1866 je bilo v deželi 553205 krav in 262837 koz
 . 1911 796909 238900
 . 1926 873293 208549
 kar kaže stalen porast števila krav in zmanjšanje števila koz. Pa tudi kakovost krav se je zvišala. Mlečnost je postajala vedno večja. Povprečno so računali na kravo v l. 1866 letnih 2200 l, l. 1911 letnih 2980 l in l. 1926 letnih 3050 l. Tudi pri kozah so mlečnost

dvignili od letnih 200 l na 400 l. Pripisovati je to deloma boljši izbiri molznic, izboljšanju travnikov in domače krme ter uporabi močnih krmil v veliko večji meri.

Celoletni mlečni pridelek je bil torej l. 1866 mc 12,670.000
 1911 . 24,750.000
 1926 . 27,515.000
 tako da je prišlo povprečno na vsakega prebivalca l. 1866 489 kg, l. 1911 656 kg in l. 1926 705 kg mleka. Od začetka je skoraj vse mleko našlo uporabo doma, s časom pa je bilo treba iskati vedno bolj zunanji trg. Znano je, da Švicar na deželi dnevno porabi krog 1 l mleka, v mestih pa nekoliko čez ½ l (v Lucernu 0.9 l, v Curihu 0.75 l). Ker pa mleko ne prenese dolgih transportov, se ga letno izvozi le 160.000 mc, ostalo pa se predela v sir in surovo maslo. Celotna uporaba mleka se je razvijala sledeče:

Leto:	za vzrejo telet in krmiljenje:	sveže uporabljeno		predelano:
		po posestnikih:	po ostalih:	
l. 1866	2,300.000 mc	6,500.000 mc		3,870.000 mc
. 1911	4,260.000 "	3,880.000 mc	6,660.000 mc	9,950.000 "
. 1926	4,800.000 "	4,000.000 "	7,000.000 "	11,555.000 "

Vedno večja uporaba mleka po mestih in industrijskih krajih ter vedno večji preostanek za predelavo je nujno zahteval dobre organizacije dovoza mleka od producenta h konzumentu in organizacije predelave. Vse to so prevzele združne mlekarne, katerih število narašča z množino mleka.

Pred letom 1850	jih je bilo ustanovljenih = 345
1850—69	" " " " = 546
1870—79	" " " " = 483
1880—89	" " " " = 436
1890—99	" " " " = 436
1900—09	" " " " = 654
1910—19	" " " " = 659

V začetku so oskrbovale le predelavo; s časom pa so prevzele tudi prodajo izdelkov. S tem je prišla potreba združitve in tako je prišlo l. 1907 do osrednje zveze vseh švicarskih producentov mleka, ko so bili že prej po okrajih združeni.

Prodajna zadruga za jajca. Leta 1895 je bila ustanovljena na Danskem izvozna zadruga za jajca. Pričela je delovati z 24 zbirališči in 2000 člani, l. 1914 je dosegel ves promet 4,828.654 kg. Zbrana jajca najprej v posebnih oddelkih za odpošiljanje sortirajo. Obstoji tudi pet klavnic za perutnino, ki jo dobavljajo zadružniki. Leta 1925 je bilo 650 zbirališč za jajca in skupno okrog 45.000 članov. Vrednost prometa te izvozne zadruge je znašala l. 1926 skupaj z zaklano perutnino 25 milijonov danskih kron (t. j. okrog 380 milijonov dinarjev). Skozi to zadrugo je leta 1925 šlo 15.8% vsega danskega izvoza jajc. Če primerjamo navedene številke z jugoslovanskim izvozom jajc in perutnine, ki je znašal leta 1926 31,129.000 kg jajc in 7,043.600 kg perutnine v skupni vrednosti 894,104.000 dinarjev, vidimo posebno jasno obsežno delovanje danske izvozne zadruge.

Kmetijska svetovalna društva. V Nemčiji obstoje kmetijska svetovalna društva, ki imajo namen z nasveti pomagati kmetovalcem in jim dajati na razpolago znanstvena sredstva za moderno kmetijstvo. Za letno članarino, ki znaša pri enem takem društvu 12 mark (Din 160) da društvo izvesti za vsakega svojega člana eno preiskavo zemlje članovega zemljišča z ozirom na vsebovano fosforno kislino in kalij (metoda Neubauer), pet preiskav zemlje z ozirom na vsebovano apno (Metoda Wolf) pet preiskav z ozirom na kislino (metoda Marck), in pet preiskav toliščobe mleka. Vrhutega dobi vsak član zvezek za knjigovodstvo. Strokovni svetovalci teh društev obiskujejo redno vsaka dva meseca kmetovalce, ki imajo na ta način priliko poučiti se o vseh stvareh, ki so važne za kmetijski obrat. Veliki pomen dela teh

svetovalnih društev je, da omogočuje tudi strokovno manj izobraženim kmetovalcem posluževati se v svojih obratih vseh znanstvenih sredstev, ki so za moderno kmetijstvo potrebna in brez katerih napredek ni mogoč.

Naša zunanja trgovina. Glavno ravnateljstvo carin je v posebni knjigi objavilo statistične podatke o naši zunanji trgovini v prvi polovici l. 1928. Ves naš uvoz je v primeri s prvo polovico lanskega leta narasel od 3375.7 milj. Din na 3822.3 milijonov. V istem času pa je padel naš uvoz od 3005.8 na 2.687 milijonov, tako, da se je pasivnost naše zunanje trgovine povečala od 370 na 1135.3 milj. Din. Slaba letina lanskega leta pa je povzročila, da je padel zelo naš izvoz žita, kar je tudi povzročilo velikanski deficit v naši trgovinski bilanci. Tekom druge polovice tekočega leta se bo trgovinska bilanca seveda izboljšala, ker nam bo mogoče zopet izvažati žito, razen tega pa tudi vedno narašča naš izvoz lesa.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra Din 120.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 kg Din 92.— po 100 kg à Din 92.—, kalijeva sol po 100 kg Din 170.—, kostni superfosfat Din 128.—; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 285.—; kostna moka Din 120.—; mavec (gips) Din 40.—; nitrofoskal v pločevinastih bobnih Din 200.—; cement dalmatinski Din 58.—; cement trboveljski 62.—; klajno apno Din 4.—; lanene tropine Din 3 60; modra galica Din 7.45; žveplo Din 3 20. Pri vagonem odjemu se cene za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tresali in reto Din 4.100.—; slamoreznice Din 1.700.— do 2 000.—; čistilnik 10 sit Din 1.500.—; Plugi Din 500.— do Din 940; reporeznica M. R. Din 550.—; trijerji Din 2.000.— do 3 500.—; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200.—; robkači Din 900.—; sadni mlini Din 1.400.— do Din 1.700.—; brzoparilniki Din 1.400.— do Din 2.800.—; kosilni stroji Din 2.000.—. Razen tega imamo na zalogi še vse vrste poljedelskih strojev.